

Veileder til NYFs kompetansestige for yrkeshygienikere

Versjon - utkast – xx.xx.2025

UTKAST

Forord

Denne veiledningen er utviklet av Norsk Yrkeshygienisk Forening (NYF) for å sikre en tydelig, rettferdig og faglig forankret struktur for utvikling og vurdering av yrkeshygienisk kompetanse i Norge.

Veilederen bygger på og utdyper NYFs Kompetansestige (12.06.2025). Kompetansestigen er et faglig rammeverk som skal bidra til å sikre tilstrekkelig kvalitet i yrkeshygienisk arbeid, til faglig mobilitet og til internasjonal anerkjennelse av norske yrkeshygienikere.

Kompetansestigen beskriver og utdyper hvilke krav Norsk Yrkeshygienisk Forening som profesjonsforening mener skal stilles til "kompetent person" innen yrkeshygiene området.

Med «kvalifisert person» menes en person som har dokumentert kompetanse, erfaring og innsikt innen yrkeshygiene som står i forhold til oppgavens kompleksitet. For arbeid med vurdering av kjemiske, fysiske eller biologiske eksponeringer bør kvalifikasjonen minst tilsvare Nivå 1 i NYFs kompetansestige. For planlegging og tolkning bør kompetansen tilsvare Nivå 2, og for faglig ledelse, undervisning og kvalitetssikring vil det kunne være behov for ytterligere kompetanse. Personer under veiledning kan veiledes til å utføre oppgaver på høyere nivå.

Utviklingen av kompetansestigen er resultatet av mange års arbeid med bidrag fra fagmiljøene ved arbeids- og miljømedisinske avdelinger, bedriftshelsetjenester og utdanningsinstitusjoner. Målet har vært å bygge en ordning som kombinerer det beste fra internasjonale modeller (EPOH, IOHA, BOHS) med norske forhold og behov. Veiledningen er skrevet som et levende dokument som vil bli videreutviklet i takt med fagets utvikling og krav til dokumentert kompetanse.

NYF ønsker å takke alle som har bidratt til utviklingen av ordningen, og håper veiledningen blir et nyttig verktøy både for kandidater, veiledere, arbeidsgivere og vurderingskomiteer.

For styret i NYF

Hans Thore Smedbold

leder

Innholdsfortegnelse

Forord	2
Praktisk informasjon	4
1 Innledning	5
2 Veier inn i en karriere som yrkeshygieniker	5
2.1 Vei 1 - Universitets- og høyskoleløpet	5
2.2 Vei 2 – Etterutdanning	6
2.3 Vei 3 – Realkompetansevurdering	6
3 Prinsipper for kompetansestiggen	6
4 Roller og ansvar	7
5 Vurderingsprosess og dokumentasjon	8
6 Avgifter	8
7 Kvalitetssikring og revisjon	9
8 Internasjonal ekvivalens	9
9 Ikrafttredelse og overgangsordning	9
Vedlegg A : Fortolkning av begrepet «kvalifisert person» i Forskrift om utførelse av arbeid	10
A.1 Bakgrunn og formål	10
A.2 Prinsipper for vurdering av kvalifikasjon.....	10
A.3 Fortolkning av «kvalifisert person» etter FoU	10

Norsk Yrkeshygienisk Forening (NYF)

Praktisk informasjon

For spørsmål om kompetansetigen, søknadsprosedyrer eller veiledning, kan henvendelser rettes til:

Norsk Yrkeshygienisk Forening (NYF)

E-post: post@nyf.no

Nettside: www.nyf.no

UTKAST

1 Innledning

Denne veiledningen beskriver rammene for utvikling, vurdering og sertifisering av yrkeshygienisk kompetanse i Norge. Den er utarbeidet av Norsk Yrkeshygienisk Forening (NYF) som et nasjonalt rammeverk for å støtte faglig utvikling fra første steg som yrkeshygieniker under veiledning til høyeste nivå som sertifisert veileder. Veiledningen bygger på internasjonalt anerkjente modeller, særlig det europeiske kompetanserammeverket fra European Platform for Occupational Hygiene (EPOH) og kvalifikasjonsstrukturene utviklet av British Occupational Hygiene Society (BOHS).

Formålet med veiledningen er å skape en helhetlig struktur som gjør det mulig for norske yrkeshygienikere å utvikle seg systematisk og få sin kompetanse vurdert og anerkjent i samsvar med europeiske og internasjonale standarder. Dokumentet skal brukes både av kandidater, veiledere, arbeidsgivere og vurderingskomiteer.

Det er obligatorisk å være registrert i NYS sitt kompetanseregister (fra det tidspunktet dette er etablert) for de som skal være del av NYFs kompetansesiste.

2 Veier inn i en karriere som yrkeshygieniker

Yrket som yrkeshygieniker kombinerer naturvitenskap, teknologi og samfunnsansvar. Det finnes tre hovedveier inn i en yrkeshygienisk karriere i Norge, som hver fører til samme kompetansemål, men gjennom ulike lærings- og erfaringsløp.

Utgangspunktet for å bli yrkeshygieniker er minimum bachelorgrad i teknisk-naturvitenskapelige fag og minimum 90 studiepoeng i matematikk, kjemi, biologi og/eller fysikk, hvor minst 15 studiepoeng skal være i matematikk/statistikk.

Vei 1 – Universitets-/høyskoleløp:

Mastergrad eller PhD med fordypning i yrkeshygiene.

Vei 2 – Etterutdanning:

Bachelor eller mastergrad i teknisk-naturvitenskapelige fag.

Vei 3 – Realkompetansevurdering:

For personer med omfattende arbeidserfaring innen yrkeshygienisk arbeid uten å oppfylle helt de formelle kravene til teknisk-naturvitenskapelig utdanning.

Disse tre veiene er likestilte. Målet er at alle kandidater som søker vurdering etter NYFs kompetansesiste skal ha tilegnet seg den nødvendige kombinasjon av kunnskap, ferdigheter og etisk dømmekraft til å arbeide som yrkeshygieniker på et profesjonelt nivå.

2.1 Vei 1 - Universitets- og høyskoleløpet

Den første veien er universitets- og høyskoleløpet. Denne veien er særlig aktuell for studenter som tar en mastergrad eller PhD med fordypning inne yrkeshygiene. I dag tilbys det

Norsk Yrkeshygienisk Forening (NYF)

masteroppgave innen yrkeshygiene ved Universitet i Bergen studieprogrammet “Global helse”, NTNU innenfor studieprogrammet “Bærekraft, arbeidsmiljø og sikkerhet”. I tillegg er det flere PhD kandidater som har fordypet seg innen yrkeshygiene enten med en teknisk-naturvitenskapelig eller helse / medisinsk bakgrunn.

Disse vil kunne be om å få vurdert sin bakgrunn og erfaring enten på Nivå 1 eller 2. NYS vil kunne stille krav til tilleggskurs f.eks. OHTA-, BOHS- eller NYF sine kursmoduler, eller etter- og videreutdanningskurs på ett av våre universitet, praksis og / eller veiledning.

2.2 Vei 2 – Etterutdanning

Den andre veien er praksis- og etterutdanningsløpet. Denne veien er ofte valgt av personer som allerede har en bachelor eller mastergrad og som arbeider i BHT, innen HMS, teknikk eller prosessindustri, og som ønsker å formalisere og bygge videre på sin praktiske erfaring. Disse kandidatene kombinerer gjerne jobberfaring med fagmoduler fra OHTA-, BOHS- eller NYF-moduler, eller etter- og videreutdanningskurs på ett av våre universitet.

Etter gjennomført kursmoduler tilsvarende minimum 6 av OHTA / BOHS / NYF-moduler, to års veiledet praksis og oppfylte læringsmål kan de søke vurdering for Nivå 1 – Godkjent yrkeshygieniker.

2.3 Vei 3 – Realkompetansevurdering

Den tredje veien er realkompetansevurdering. Denne veien er etablert for å ivareta personer med omfattende arbeidserfaring innen yrkeshygienisk arbeid, men uten tilstrekkelig formell teknisk naturvitenskapelig utdanning i bunnen. Gjennom dokumentasjon av praksis, kurs og faglig aktivitet kan kandidaten få vurdert sin realkompetanse mot læringsmålene i kompetansestigen. Se Kompetansestigen for utfyllende krav. Realkompetansen skal vurderes på bachelor nivå.

Godkjent realkompetanse kan gi grunnlag for direkte opptak til vurdering på Nivå 1 eller Nivå 2, avhengig utdanning, kurs, og erfaringens omfang og karakter. Vurderingen på Nivå 1 gjøres av NYS basert på framlagt kompetansebevis og en muntelig diskusjon. For vurdering på Nivå 2 gjelder kravene til ordinær sertifisering, men hvor det inngår en bredere muntlig prøving av basiskunnskap innen teknisk-naturvitenskapelige fag forut for sertifiseringen.

3 Prinsipper for kompetansestigen

Kompetansestigen bygger på internasjonale prinsipper for profesjonell utvikling. Systemet legger vekt på at yrkeshygiene er et kunnskapsbasert fagfelt som krever både vitenskapelig forståelse og praktisk dømmekraft. Kandidaten skal kunne dokumentere at vedkommende er i stand til å anvende teori, metodikk og etiske prinsipper i virkelige arbeidssituasjoner.

Grunnlaget for NYFs kompetansestige er utviklet i tråd med EPOHs europeiske kompetanserammeverk, der nivået *Technician* tilsvarer NYFs Nivå 1 og *Professional* tilsvarer Nivå 2. Parallelt er den harmonisert med BOHS-systemet,

Norsk Yrkeshygienisk Forening (NYF)

hvor *Certificate of Operational Competence (CertOH)* tilsvarer NYFs Nivå 1, og *Diploma of Professional Competence (DipOH)* dekker Nivå 2. Denne harmoniseringen sikrer at norske yrkeshygienikere kan dokumentere sin kompetanse på en måte som er sammenlignbar med europeiske og internasjonale kolleger.

4 Roller og ansvar

Kompetansestigen forutsetter et samspill mellom flere aktører: kandidaten, veilederen, Norsk Yrkeshygienisk Sertifisering (NYS) og Norsk Yrkeshygienisk Forening (NYF) som helhet. Hver aktør har et definert ansvar.

Kandidaten har ansvar for å dokumentere utdanning, kurs og praksis, og for å føre logg over sine yrkeshygieniske oppgaver. Kandidaten skal være aktiv i læringsprosessen og ta initiativ til regelmessige veiledningsmøter. Gjennom refleksjonsnotater og porteføljeoppbygging viser kandidaten sin progresjon og faglige modning.

Veilederen er den fagpersonen som følger kandidaten gjennom utdannings- og praksisperioden på Nivå 0. Veilederen skal bistå med faglig oppfølging, gi tilbakemeldinger og bidra til å utvikle kandidatens dømmekraft og faglige selvstendighet. I avslutningen av veiledningsperioden leverer veilederen en skriftlig veiledererklæring som vurderer kandidatens egnethet for godkjenning på Nivå 1. Denne erklæringen utgjør en viktig del av vurderingsgrunnlaget.

Norsk Yrkeshygienisk Sertifisering (NYS) forvalter kompetansestigens administrative prosesser. NYS fører register over utdanning, kurs og veiledningsaktiviteter, og vurderer innsendte porteføljer som grunnlag for godkjenning på Nivå 1. På Nivå 2 har NYS ansvar for endelig beslutning om sertifisering basert på faglig vurdering. Sertifisering på Nivå 2 følger prinsippene i dagens sertifiseringsordning, men med et mer fleksibelt system der de fire faste modulene erstattes av OHTA-moduler, universitetskurs eller tilsvarende. Dette gir større rom for faglig tilpasning, men stiller også høyere krav til dokumentert dybde og bredde.

Norsk Yrkeshygienisk Forening (NYF) er eier av kompetansestigen og har det overordnede ansvaret for kvalitet, revisjon og faglig forankring. NYF utarbeider veiledningsdokumenter, kursbeskrivelser og faglige kriterier for vurdering, og sikrer at systemet holder en høy standard og er i tråd med internasjonale krav. NYF har også ansvar for opplæring og oppfølging av veiledere og vurderingskomiteer.

Figur 1: Nivåer i kompetansestigen og vurderingsmetoder

Figuren illustrerer progresjonen i kompetansestigen og hvordan de ulike vurderingsformene bygger på hverandre fra grunnleggende læring og veiledning til faglig ledelse og mentor-veilederrolle.

5 Vurderingsprosess og dokumentasjon

Alle søknader om vurdering av kompetanse skal leveres gjennom NYSs digitale system for kompetanseregistrering (etableres i løpet av 2026, inntil denne er på plass sendes søknad via e-post til nys@nyf.no). Prosessen omfatter innsending av søknadsskjema, dokumentasjon av utdanning, kurs og praksis, samt nødvendig rapporter etc. Vurderingen gjennomføres av en fagkomité oppnevnt av Norsk Yrkeshygienisk Sertifisering (NYS). Komiteen vurderer søknaden opp mot definerte læringsmål og kompetansekrav på de ulike nivåene.

Sertifisering på Nivå 2 er gyldig i fem år. Fornyelse krever dokumentert faglig aktivitet i form av kurs, undervisning, forskning eller rådgivning. Kandidaten må kunne vise kontinuerlig faglig utvikling gjennom etter- og videreutdanning. Godkjenning som mentor- eller veileder forutsetter gyldig sertifisering på Nivå 2.

6 Avgifter

Norsk Yrkeshygienisk Sertifisering fastsetter en årlig avgift for å være registrert i NYSs kompetanseregister. For medlemmer av Norsk Yrkeshygienisk Forening, inngår dette som del av årlig medlemskontingent.

Norsk Yrkeshygienisk Forening (NYF)

I tillegg betales en avgift for Administrasjon av veiledning (Nivå 0), for Vurdering av praksis og kompetanse - Nivå 1 og Sertifisering - Nivå 2, og for Godkjenning av veileder kompetanse.

7 Kvalitetssikring og revisjon

Kompetansestigen forvaltes av NYFs styre etter råd fra Utdanningsutvalget. Rammeverket skal evalueres og oppdateres minst hvert tredje år for å sikre samsvar med europeiske krav, nasjonale utdanningsstrukturer og praksisfeltets behov. Revisjoner publiseres på foreningens nettside, og alle medlemmer oppfordres til å bidra med innspill til forbedring.

8 Internasjonal ekvivalens

Gjennom EPOH og IOHA er NYF del av et internasjonalt nettverk av sertifiseringsorganer. Dette gjør det mulig for norske yrkeshygienikere å få sin kompetanse anerkjent internasjonalt.

9 Ikrafttredelse og overgangsordning

Denne veiledningen trer i kraft fra 1. januar 2026 og gjelder for alle søknader om godkjenning, sertifisering og resertifisering etter NYFs kompetansestige (ny ordning).

I en overgangsfase fram til 31.12.2030 vil det også være mulig å sertifisere seg etter gammel ordning. NYF / NYS vil i denne overgangsperioden tilby følgende studiegrupper / eksamener basert på gammel ordning:

- NYF-YE-01 Generell yrkeshygiene (2026, 2028)
- NYF-YE-02 Kjemiske arbeidsmiljøfaktorer (2027)
- NYF-YE-03 Fysisk arbeidsmiljøfaktorer (2026, 2028)
- NYF-YE-04 Biologiske arbeidsmiljøfaktorer og inneklima (2027)

For de som skal sertifisere seg etter ny ordning, vil de gamle kursene NYF-YE-01 – 04 kunne inngå som deler av utdanningsgrunnlaget.

Vedlegg A : Fortolkning av begrepet «kvalifisert person» i Forskrift om utførelse av arbeid

Dette dokumentet utdyper begrepet «kvalifisert person» slik det brukes i «Forskrift om utførelse av arbeid (FoU)», med utgangspunkt i European Platform for Occupational Hygiene (EPOH) sitt kompetanserammeverk og Norsk Yrkeshygienisk Forenings (NYF) kompetansestige (Nivå 0–2). Formålet er å tydeliggjøre hvilke kvalifikasjoner som bør kreves for ulike typer yrkeshygieniske oppgaver for å sikre faglig forsvarlighet og samsvar med forskriftens krav.

A.1 Bakgrunn og formål

Begrepet «kvalifisert person» forekommer i flere deler av forskriften, særlig i kapitler som omhandler risikovurdering, eksponeringsmåling og kontroll av kjemiske, fysiske og biologiske faktorer. Forskriften presiserer ikke nærmere hva som ligger i begrepet, men det forutsetter at vedkommende har nødvendig kunnskap, erfaring og innsikt til å utføre oppgaven på en faglig forsvarlig måte. Denne veiledningen foreslår at begrepet tolkes i lys av NYFs kompetansestige, slik at det etableres en tydelig sammenheng mellom oppgavetype og nødvendig kompetansenivå.

A.2 Prinsipper for vurdering av kvalifikasjon

En kvalifisert person skal ha dokumentert kompetanse som står i forhold til oppgavens kompleksitet og risiko. Dette innebærer både teoretisk kunnskap, praktiske ferdigheter og profesjonell dømmekraft. EPOHs kompetanserammeverk definerer to hovednivåer – Technician, Professional – som i NYFs kompetansestige tilsvarer henholdsvis Nivå 1 og 2. Personer under veiledning kan utføre oppgaver på høyere nivå. For utdyping se Tabell 1.

A.3 Fortolkning av «kvalifisert person» etter FoU

I praktisk forskriftsforståelse bør begrepet tolkes i tråd med oppgavens risiko og faglige kompleksitet. For operative oppgaver som prøvetaking og enkel vurdering er nivå 1 tilstrekkelig. For planlegging, tolkning og utforming av tiltak kreves nivå 2. For faglig ledelse, undervisning og kvalitetssikring vil det kunne kreves kompetanse utover nivå 2. Denne tolkningen støtter prinsippet om at kompetanse må være dokumenterbar og etterprøvbar, slik det fremgår av EPOHs europeiske rammeverk for yrkeshygienisk praksis.

Tabell 1: Typiske oppgaver og anbefalt kompetansenivå

Oppgavetype	Beskrivelse av arbeidsoppgave	Anbefalt kompetansenivå (NYF)*	Relevante paragrafer (FoU)
Kartlegging og prøvetaking	Utføre prøvetaking av luft, støy, vibrasjon og biologiske faktorer etter etablerte prosedyrer.	Nivå 1	§ 3-1, § 6-1
Enkel risikovurdering	Vurdere måleresultater mot grenseverdier og anbefale enkle tiltak.	Nivå 1	§ 3-2, § 6-5
Planlegging av måleprogram	Utarbeide måleplan, velge metode og representative arbeidstakere.	Nivå 1-2	§ 3-1, § 6-2
Helhetlig eksponeringsvurdering	Kombinere måledata og prosesskunnskap for helhetlig vurdering og forslag til tiltak.	Nivå 1-2	§ 6-5, § 7-1
Utvikling av kontrollstrategier	Design og evaluere tiltak, ventilasjon og substitusjon.	Nivå 1-2	§ 6-6, § 7-2
Undervisning og veiledning	Opplæring av personell og veiledning av studenter eller ansatte i BHT.	Veileder	§ 3-5, § 3-18
Faglig ledelse og systemarbeid	Etablere kvalitetssystemer og faglig styring av yrkeshygienisk arbeid.	Nivå 2 +	§ 3-1, § 3-2

* Der hvor det er angitt både nivå 1 og 2 avhenger kompetansekravet til oppgavens kompleksitet.